Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)

της 26ης Μαρτίου 2020*

«Προδικαστική παραπομπή – Οδηγία 2001/23/ΕΚ – Άρθρο 3, παράγραφος 1 – Μεταβιβάσεις επιχειρήσεων – Διατήρηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων – Δημόσια σύμβαση που αφορά υπηρεσίες καθαρισμού – Ανάθεση των τμημάτων της σύμβασης σε δύο νέους αναδόχους – Ζήτημα ποιος ανάδοχος αναλαμβάνει εργαζόμενο του οποίου τα καθήκοντα αφορούν το σύνολο των τμημάτων της δημόσιας σύμβασης»

Στην υπόθεση C-344/18,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το arbeidshof te Gent (δευτεροβάθμιο δικαστήριο εργατικών διαφορών Γάνδης, Βέλγιο) με απόφαση της 14ης Μαΐου 2018, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 25 Μαΐου 2018, στο πλαίσιο της δίκης

ISS Facility Services NV

κατά

Sonia Govaerts,

Atalian NV, πρώην Euroclean NV,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους M. Βηλαρά, πρόεδρο τμήματος, S. Rodin, D. Šváby, K. Jürimäe και N. Piçarra (εισηγητή), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Szpunar

γραμματέας:M. Ferreira, κύρια διοικητική υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 8ης Μαΐου 2019,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– η ISS Facility Services NV, εκπροσωπούμενη από τον J. Dubaere, avocat,

– η S. Govaerts, εκπροσωπούμενη από τον S. De Beul,

– η AtalianNV, εκπροσωπούμενη από τους S. Diels και E. Carlier, advocaten,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους M. van Beek, M. Kellerbauer και B.-R. Killmann,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 26ης Νοεμβρίου 2019,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/23/ΕΚ του Συμβουλίου, της 12ης Μαρτίου 2001, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών, σχετικά με τη διατήρηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων σε περίπτωση μεταβιβάσεων επιχειρήσεων, εγκαταστάσεων ή τμημάτων εγκαταστάσεων ή επιχειρήσεων (ΕΕ 2001, L 82, σ. 16).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της Sonia Govaerts, αφενός, και των εταιριών ISS Facility Services NV (στο εξής: ISS) και Atalian NV, πρώην Euroclean NV, αφετέρου, με αντικείμενο την απόλυσή της και τις συνέπειες αυτής.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

3 Η αιτιολογική σκέψη 3 της οδηγίας 2001/23 έχει ως εξής:

«Είναι απαραίτητη η θέσπιση διατάξεων για την προστασία των εργαζομένων σε περίπτωση αλλαγής του επιχειρηματικού φορέα και ιδιαίτερα προς εξασφάλιση της διατηρήσεως των δικαιωμάτων τους.»

4 Το άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής προβλέπει τα ακόλουθα:

«α) Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται σε οποιαδήποτε μεταβίβαση επιχείρησης, εγκατάστασης ή τμήματος επιχείρησης ή εγκατάστασης σε άλλον εργοδότη, ως αποτέλεσμα [συμβατικής] μεταβίβασης ή συγχώνευσης.

β) Υπό την επιφύλαξη του στοιχείου α) και των ακολούθων διατάξεων του παρόντος άρθρου, θεωρείται ως μεταβίβαση, κατά την έννοια της παρούσας οδηγίας, η μεταβίβαση μιας οικονομικής οντότητας που διατηρεί την ταυτότητά της, η οποία νοείται ως σύνολο οργανωμένων πόρων με σκοπό την άσκηση οικονομικής δραστηριότητας, είτε κυρίας είτε δευτερεύουσας.

[…]»

5 Το άρθρο 2, παράγραφος 2, της εν λόγω οδηγίας ορίζει τα εξής:

«Η παρούσα οδηγία δεν θίγει την εθνική νομοθεσία όσον αφορά τον ορισμό της σύμβασης εργασίας ή της εργασιακής σχέσης.

Εντούτοις, τα κράτη μέλη δεν αποκλείουν από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας οδηγίας συμβάσεις εργασίας ή εργασιακές σχέσεις με μοναδική αιτία:

α) τον αριθμό των ωρών εργασίας που πραγματοποιήθηκαν ή που πρέπει να πραγματοποιηθούν·

[…]».

6 Το άρθρο 3, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της ίδιας οδηγίας έχει ως εξής:

«Τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις του [μεταβιβάζοντος], που απορρέουν από σύμβαση εργασίας ή από εργασιακή σχέση υφισταμένη κατά την ημερομηνία της μεταβιβάσεως, μεταβιβάζονται, διά της μεταβιβάσεως αυτής, στον [διάδοχο].»

7 Το άρθρο 4 της οδηγίας 2001/23 προβλέπει τα ακόλουθα:

«1. Η μεταβίβαση μιας επιχείρησης, μιας εγκατάστασης, ή ενός τμήματος επιχείρησης ή εγκατάστασης, δεν συνιστά αυτή καθ' εαυτή λόγο απολύσεως για τον [μεταβιβάζοντα] ή τον [διάδοχο]. Η διάταξη αυτή δεν εμποδίζει απολύσεις για οικονομικούς, τεχνικούς ή οργανωτικούς λόγους που συνεπάγονται μεταβολές του εργατικού δυναμικού.

Τα κράτη μέλη δύνανται να προβλέπουν ότι το πρώτο εδάφιο δεν εφαρμόζεται σε ορισμένες ειδικές κατηγορίες εργαζομένων που δεν καλύπτονται από τη νομοθεσία ή την πρακτική των κρατών μελών ως προς την προστασία τους έναντι της απολύσεως.

2. Αν η σύμβαση εργασίας ή η εργασιακή σχέση καταγγελθεί λόγω του ότι η μεταβίβαση συνεπάγεται ουσιαστική μεταβολή των όρων εργασίας εις βάρος του εργαζομένου, η καταγγελία της συμβάσεως εργασίας ή της εργασιακής σχέσεως θεωρείται ότι επήλθε εξαιτίας του εργοδότη.»

Το βελγικό δίκαιο

8 Η συλλογική σύμβαση εργασίας αριθ. 32bis, της 7ης Ιουνίου 1985, σχετικά με τη διατήρηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων σε περίπτωση αλλαγής εργοδότη λόγω συμβατικής μεταβίβασης της επιχείρησης και με τη ρύθμιση των δικαιωμάτων των εργαζομένων που εντάσσονται στο προσωπικό του νέου εργοδότη σε περίπτωση αναλήψεως του ενεργητικού κατόπιν πτωχεύσεως ή δικαστικού συμβιβασμού δι' εγκαταλείψεως του ενεργητικού, η οποία κατέστη δεσμευτική με το βασιλικό διάταγμα της 25ης Ιουλίου 1985 (*Moniteur belge* της 9ης Αυγούστου 1985, σ. 11527), όπως τροποποιήθηκε με τη συλλογική σύμβαση εργασίας αριθ. 32quinquies, της 13ης Μαρτίου 2002, και κατέστη δεσμευτική με το βασιλικό διάταγμα της 14ης Μαρτίου 2002 (*Moniteur belge* της 29ης Μαρτίου 2002, σ. 13382), μεταφέρει στο βελγικό δίκαιο την οδηγία 2001/23. Δεν αμφισβητείται ότι η μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο έγινε κατά τα προβλεπόμενα στην ως άνω οδηγία.

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

9 Η S. Govaerts απασχολούνταν, από τις 16 Νοεμβρίου 1992, στην εταιρία Multiple Immo Services NV, εν συνεχεία δε στους διαδόχους αυτής με τελευταίο εργοδότη την ISS. Την 1η Σεπτεμβρίου 2004 συνήψε με την τελευταία αυτή εταιρία νέα σύμβαση εργασίας αορίστου χρόνου, με αναγνώριση της προϋπηρεσίας της από τις 16 Νοεμβρίου 1992.

10 Η ISS είχε αναλάβει την καθαριότητα και τη συντήρηση διαφόρων κτιρίων του Δήμου Γάνδης (Βέλγιο), έργο το οποίο ήταν κατανεμημένο σε τρία τμήματα. Το τμήμα 1 περιελάμβανε τα μουσεία και τα ιστορικά κτίρια, το τμήμα 2 περιελάμβανε τις βιβλιοθήκες καθώς και τα κοινοτικά κέντρα και το τμήμα 3 περιελάμβανε τα διοικητικά κτίρια. Την 1η Απριλίου 2013 η S. Govaerts ορίστηκε υπεύθυνη για τη διαχείριση των αντίστοιχων ομάδων εργασίας στα τρία αυτά τμήματα.

11 Εν συνεχεία, ο Δήμος Γάνδης προκήρυξε διαγωνισμό σχετικά με το σύνολο των προαναφερθέντων τμημάτων για την περίοδο από την 1η Σεπτεμβρίου 2013 έως την 31η Αυγούστου 2016. Μετά το πέρας του διαγωνισμού στις 13 Ιουνίου 2013, η προσφορά της ISS δεν επελέγη. Το τμήμα 1 και το τμήμα 3 ανατέθηκαν στην εταιρία Atalian, ενώ το τμήμα 2 ανατέθηκε στην εταιρία Cleaning Masters NV.

12 Την 1η Ιουλίου 2013 η ISS ενημέρωσε την Atalian ότι στην περίπτωση της S. Govaerts, πλήρως απασχολούμενης με καθήκοντα που αφορούσαν και τα τρία τμήματα, έπρεπε να εφαρμοστεί η συλλογική σύμβαση αριθ. 32bis. Η Atalian αμφισβήτησε την άποψη αυτή ήδη από τις 3 Ιουλίου 2013.

13 Με την από 30 Αυγούστου 2013 συστημένη επιστολή της, η ISS ενημέρωσε την S. Govaerts ότι, λόγω της μεταβίβασης της επιχείρησης και του γεγονότος ότι τα καθήκοντά της αφορούσαν το τμήμα 1 και το τμήμα 3, θα εντασσόταν στο προσωπικό της εταιρίας Atalian από την 1η Σεπτεμβρίου 2013, ημερομηνία από την οποία δεν θα ανήκε πλέον στο προσωπικό της ISS. Κατά συνέπεια, η τελευταία χορήγησε στην S. Govaerts βεβαίωση ανεργίας στην οποία αναγραφόταν η 31η Αυγούστου 2013 ως τελευταία ημέρα απασχόλησης.

14 Με άλλη συστημένη επιστολή της 30ής Αυγούστου 2013, η ISS ενημέρωσε την εταιρία Atalian ότι η σύμβαση εργασίας της S. Govaerts μεταβιβαζόταν στην ως άνω εταιρία αυτοδικαίως από την 1η Σεπτεμβρίου 2013.

15 Στις 3 Σεπτεμβρίου 2013 η Atalian ενημέρωσε την ISS ότι δεν θεωρούσε ότι υπήρξε μεταβίβαση, κατά την έννοια της συλλογικής σύμβασης εργασίας 32bis, και ότι, κατά συνέπεια, καμία συμβατική σχέση δεν την συνέδεε με την S. Govaerts.

16 Στις 18 Νοεμβρίου 2013 η S. Govaerts άσκησε αγωγή τόσο κατά της ISS όσο και κατά της Atalian ενώπιον του arbeidsrechtbank te Gent (πρωτοβάθμιου δικαστηρίου εργατικών διαφορών Γάνδης, Βέλγιο) με την οποία ζητούσε να της καταβληθούν αποζημίωση λόγω καταγγελίας, δώρο τέλους του έτους αναλογικώς προς τον χρόνο απασχόλησής της (pro rata temporis), καθώς και επίδομα αδείας για τις περιόδους αναφοράς που αντιστοιχούσαν στα έτη 2012 και 2013.

17 Το δικαστήριο αυτό, με την από 15 Οκτωβρίου 2015 απόφασή του, έκρινε ότι η απόλυση της S. Govaerts ήταν παράνομη και υποχρέωσε την ISS να καταβάλει σε αυτήν αποζημίωση λόγω καταγγελίας, δώρο τέλους του έτους και επίδομα αδείας. Αντιθέτως, η αγωγή κατά της Atalian κρίθηκε απαράδεκτη.

18 Κατά το εν λόγω δικαστήριο, η συλλογική σύμβαση αριθ. 32bis δεν είχε εφαρμογή επί της S. Govaerts, καθόσον αυτή ασκούσε διοικητικά και οργανωτικά καθήκοντα και δεν εμπλεκόταν στις ίδιες τις εργασίες καθαρισμού των κτιρίων του Δήμου Γάνδης, οι οποίες αποτελούσαν το αντικείμενο της μεταβίβασης.

19 Η ISS άσκησε έφεση κατά της πρωτόδικης αποφάσεως ενώπιον του arbeidshof te Gent (δευτεροβάθμιου δικαστηρίου εργατικών διαφορών Γάνδης). Κατά την εκκαλούσα, η σύμβαση εργασίας της S. Govaerts μεταβιβάστηκε, από 1ης Σεπτεμβρίου 2013, κατά 85 % στην εταιρία Atalian και κατά 15 % στην εταιρία Cleaning Masters.

20 Σε αντίθεση με το πρωτοβάθμιο δικαστήριο, το αιτούν δικαστήριο κρίνει ότι, στην υπόθεση της κύριας δίκης, έχει διατηρηθεί η ταυτότητα της οικονομικής οντότητας κατά την έννοια του άρθρου 1 της οδηγίας 2001/23 και ότι επομένως υπήρξε μεταβίβαση επιχείρησης κατά την έννοια της διάταξης αυτής. Εκ των ανωτέρω συνάγει ότι, κατά το άρθρο 7 της συλλογικής σύμβασης εργασίας αριθ. 32bis, το οποίο μεταφέρει στο εσωτερικό δίκαιο το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/23, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις του μεταβιβάζοντος εργοδότη που απορρέουν από τις υφιστάμενες κατά την ημερομηνία της μεταβίβασης –ήτοι την 1η Σεπτεμβρίου 2013– συμβάσεις εργασίας μεταβιβάστηκαν αυτοδικαίως, διά της μεταβιβάσεως αυτής, στις εταιρίες Atalian και Cleaning Masters ως διαδόχους.

21 Δεδομένου ότι τα καθήκοντα της S. Govaerts αφορούσαν αποκλειστικώς τις ομάδες εργασίας στα κτίρια του Δήμου Γάνδης, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι την 1η Σεπτεμβρίου 2013 η ενδιαφερόμενη ανήκε στο προσωπικό της μεταβιβασθείσας επιχείρησης και επομένως διερωτάται ως προς τις συνέπειες που έχει, υπό το πρίσμα του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/23, η μεταβίβαση επιχείρησης επί της σύμβασης εργασίας της S. Goavaerts.

22 Υπό τις συνθήκες αυτές, το arbeidshof te Gent (δευτεροβάθμιο δικαστήριο εργατικών διαφορών Γάνδης) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το εξής προδικαστικό ερώτημα:

«Έχουν οι διατάξεις του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας [2001/23] την έννοια ότι, όταν πρόκειται για ταυτόχρονη μεταβίβαση διάφορων τμημάτων επιχειρήσεως κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 1, της οδηγίας, σε περισσότερους διαδόχους, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις που απορρέουν από την υφιστάμενη κατά τον χρόνο της μεταβιβάσεως σύμβαση εργασίας και αφορούν εργαζόμενο ο οποίος παρείχε εργασία σε καθένα από τα μεταβιβασθέντα τμήματα, μεταβιβάζονται σε κάθε διάδοχο, ανάλογα ωστόσο με την έκταση της απασχολήσεως του προαναφερθέντος εργαζομένου στο τμήμα της επιχειρήσεως που απέκτησε κάθε διάδοχος,

ή ότι τα προαναφερθέντα δικαιώματα και υποχρεώσεις μεταβιβάζονται στο σύνολό τους στον διάδοχο του τμήματος της επιχειρήσεως στο οποίο ο εν λόγω εργαζόμενος παρείχε κυρίως την εργασία του,

ή ότι, όταν οι διατάξεις της οδηγίας δεν μπορούν να ερμηνευθούν με κανέναν από τους προαναφερθέντες τρόπους, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις που απορρέουν από τη σύμβαση εργασίας και αφορούν τον εν λόγω εργαζόμενο δεν μεταβιβάζονται σε κανέναν από τους διαδόχους, τούτο δε ισχύει επίσης όταν δεν είναι δυνατό να προσδιοριστεί χωριστά η έκταση της απασχολήσεως του εργαζομένου σε καθένα από τα μεταβιβασθέντα τμήματα της επιχειρήσεως;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

23 Με το υποβληθέν προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν, σε περίπτωση μεταβίβασης επιχείρησης, κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/23, προς περισσότερους διαδόχους, το άρθρο 3, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας αυτής έχει την έννοια ότι τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις που απορρέουν από την υφιστάμενη κατά τον χρόνο της μεταβίβασης σύμβαση εργασίας μεταβιβάζονται σε καθέναν από τους διαδόχους αναλογικώς προς τα καθήκοντα που ασκούσε ο εργαζόμενος, ή σε εκείνον μόνον τον διάδοχο για τον οποίο ο εργαζόμενος θα ασκεί κατά κύριο λόγο τα καθήκοντά του. Επικουρικώς, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί αν η διάταξη αυτή έχει την έννοια ότι δεν μπορεί να προβληθεί έναντι κανενός από τους διαδόχους αξίωση για διατήρηση των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων που απορρέουν από τη σύμβαση εργασίας.

24 Εξαρχής επισημαίνεται ότι το άρθρο 3, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 2001/23 προβλέπει ότι τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις του μεταβιβάζοντος που απορρέουν από σύμβαση εργασίας ή από εργασιακή σχέση υφιστάμενη κατά την ημερομηνία της μεταβίβασης, μεταβιβάζονται, διά της μεταβιβάσεως αυτής, στον διάδοχο, χωρίς να αναφέρει οτιδήποτε για την περίπτωση μεταβίβασης προς περισσότερους διαδόχους.

25 Συναφώς πρέπει να υπομνησθεί καταρχάς ότι η οδηγία 2001/23 αποσκοπεί στη διατήρηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων σε περίπτωση αλλαγής του επιχειρηματικού φορέα παρέχοντάς τους τη δυνατότητα να παραμείνουν στην υπηρεσία του νέου εργοδότη υπό τους αυτούς όρους που είχαν συμφωνηθεί με τον μεταβιβάζοντα. Σκοπός της οδηγίας είναι να διασφαλίσει, στο μέτρο του δυνατού, τη χωρίς τροποποίηση συνέχιση των συμβάσεων ή των σχέσεων εργασίας με τον διάδοχο, κατά τρόπον ώστε οι ενδιαφερόμενοι εργαζόμενοι να μην περιέρχονται σε δυσμενέστερη θέση απλώς και μόνο λόγω της μεταβίβασης (απόφαση της 7ης Αυγούστου 2018, Colino Sigüenza, C-472/16, EU:C:2018:646,

σκέψη 48). Εντούτοις, είναι αλυσιτελής η επίκληση της εν λόγω οδηγίας προκειμένου να βελτιωθούν οι σχετικοί τις αποδοχές ή άλλοι όροι εργασίας σε περίπτωση μεταβίβασης επιχείρησης (πρβλ. απόφαση της 6ης Σεπτεμβρίου 2011, Scattolon, C-108/10, EU:C:2011:542, σκέψη 77).

26 Επιπλέον, πρέπει να διευκρινιστεί ότι, ναι μεν, σύμφωνα με τον σκοπό της οδηγίας, πρέπει να προστατεύονται τα συμφέροντα των εργαζομένων τους οποίους αφορά η μεταβίβαση, δεν μπορούν όμως να αγνοηθούν και τα συμφέροντα του διαδόχου, ο οποίος θα πρέπει να έχει τη δυνατότητα να προβαίνει στις αλλαγές και στις προσαρμογές που είναι αναγκαίες για τη συνέχιση της δραστηριότητάς του (πρβλ. απόφαση της 9ης Μαρτίου 2006, Werhof, C-499/04, EU:C:2006:168, σκέψη 31). Η οδηγία 2001/23 δεν έχει αποκλειστικό σκοπό τη διαφύλαξη, σε περίπτωση μεταβίβασης επιχείρησης, των συμφερόντων των εργαζομένων, αλλά επιδιώκει τη διασφάλιση δίκαιης ισορροπίας μεταξύ των συμφερόντων τους, αφενός, και των συμφερόντων του διάδοχου, αφετέρου (πρβλ. απόφαση της 18ης Ιουλίου 2013, Alemo-Herron κ.λπ., C-426/11, EU:C:2013:521, σκέψη 25).

27 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει εν συνεχεία να υπογραμμιστεί ότι, όπως επισήμανε και ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 70 των προτάσεών του, εφόσον υπήρξε μεταβίβαση, κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/23, της οικονομικής οντότητας στην οποία εργαζόταν ο εργαζόμενος, το γεγονός ότι η μεταβίβαση αυτή έγινε προς περισσότερους διαδόχους δεν επηρεάζει τη μεταβίβαση των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων του μεταβιβάζοντος εργοδότη που απορρέουν από τη σύμβαση εργασίας η οποία υφίστατο ήδη κατά την ημερομηνία της μεταβίβασης της οικονομικής οντότητας.

28 Επομένως, η ενδεχόμενη λύση την οποία προτείνει επικουρικώς το αιτούν δικαστήριο πρέπει να απορριφθεί καθόσον συνεπάγεται τον αποκλεισμό της διατήρησης των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων που απορρέουν από τη σύμβαση εργασίας η οποία υφίστατο ήδη κατά την ημερομηνία της μεταβίβασης της επιχείρησης, και καταλήγει έτσι να στερεί από την οδηγία 2001/23 την πρακτική αποτελεσματικότητά της.

29 Τέλος, πρέπει να εξεταστούν οι δύο πιθανές λύσεις οι οποίες εκτίθενται από το αιτούν δικαστήριο στο πλαίσιο του κύριου ερωτήματος και υπενθυμίζονται στη σκέψη 23 της παρούσας αποφάσεως.

30 Όσον αφορά, κατά πρώτον, το ενδεχόμενο να μεταβιβάζεται η σύμβαση εργασίας μόνον προς τον διάδοχο για τον οποίο ο εργαζόμενος θα ασκεί τα καθήκοντά του κατά κύριο λόγο, επισημαίνεται ότι η ερμηνεία αυτή του άρθρου 3, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 2001/23 εξυπηρετεί τον σκοπό της διασφάλισης της διατήρησης των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων που απορρέουν από τη σύμβαση εργασίας έναντι του εν λόγω διαδόχου και, ως εκ τούτου, διαφυλάσσει τα συμφέροντα του εργαζομένου.

31 Εντούτοις, η λύση αυτή έχει ως αποτέλεσμα να ερμηνεύεται το άρθρο 3, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 2001/23 χωρίς να λαμβάνονται υπόψη τα συμφέροντα του διαδόχου εργοδότη, αφού θα του μεταβιβαστούν τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις που απορρέουν από σύμβαση εργασίας πλήρους απασχόλησης ενώ ο εργαζόμενος θα απασχολείται σε αυτόν μόνον εν μέρει.

32 Όσον αφορά, κατά δεύτερον, το ενδεχόμενο να μεταβιβάζονται τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις που απορρέουν από τη συναφθείσα με τον μεταβιβάζοντα εργοδότη σύμβαση εργασίας σε καθέναν από τους διαδόχους αναλογικώς προς τα καθήκοντα που ασκεί ο εργαζόμενος, πρέπει να διευκρινιστεί αφενός ότι, βάσει του άρθρου 2, παράγραφος 2, της οδηγίας 2001/23, η οδηγία αυτή δεν θίγει την εθνική νομοθεσία όσον αφορά τον ορισμό της σύμβασης εργασίας ή της εργασιακής σχέσης. Επομένως, εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να κρίνει με ποιον τρόπο μπορεί ενδεχομένως να μεταβιβαστεί σε περισσότερους διαδόχους η σύμβαση εργασίας. Ειδικότερα, το αιτούν δικαστήριο μπορεί να λάβει υπόψη την οικονομική αξία των τμημάτων στα οποία ο εργαζόμενος ασκεί καθήκοντα, όπως προτείνει η ISS, ή τον χρόνο που αφιερώνει πράγματι σε καθένα από αυτά, όπως προτείνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

33 Αφετέρου, στον βαθμό που μια τέτοια λύση οδηγεί σε κατάτμηση μιας σύμβασης εργασίας πλήρους απασχόλησης σε περισσότερες συμβάσεις εργασίας μερικής απασχόλησης, υπενθυμίζεται ότι, κατά το άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας 2001/23, τα κράτη μέλη δεν μπορούν να αποκλείουν από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής τις συμβάσεις εργασίας ή τις εργασιακές σχέσεις με μοναδική αιτία τον αριθμό των ωρών εργασίας που πραγματοποιήθηκαν ή που πρόκειται να πραγματοποιηθούν. Επομένως, μια τέτοια κατάτμηση δεν μπορεί να αποκλειστεί απλώς και μόνον επειδή συνεπάγεται μεταβίβαση προς έναν από τους διαδόχους σύμβασης εργασίας η οποία αφορά πολύ περιορισμένο αριθμό ωρών.

34 Επιπλέον, μια τέτοια μεταβίβαση των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων που απορρέουν από σύμβαση εργασίας σε καθέναν από τους διαδόχους αναλογικώς προς τα καθήκοντα τα οποία ασκεί ο εργαζόμενος εξυπηρετεί, κατ' αρχήν, τον σκοπό της επίτευξης δίκαιης ισορροπίας μεταξύ της διαφύλαξης των συμφερόντων εργαζομένων και της διαφύλαξης των συμφερόντων των διαδόχων, αφού τα απορρέοντα από τη σύμβαση εργασίας δικαιώματα του εργαζομένου εξακολουθούν να υφίστανται, ενώ, παράλληλα, δεν επιβάλλονται στους διαδόχους επαχθέστερες υποχρεώσεις σε σχέση με αυτές που συνεπάγεται για αυτούς η μεταβίβαση της επιχείρησης.

35 Εντούτοις, εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να λάβει υπόψη τις πρακτικές συνέπειες της κατάτμησης της σύμβασης εργασίας υπό το πρίσμα των επιδιωκόμενων από την οδηγία 2001/23 σκοπών οι οποίοι προεκτέθηκαν στις σκέψεις 25 και 26 της παρούσας αποφάσεως. Ειδικότερα, όπως επισήμανε και ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 77 των προτάσεών του, δεν χωρεί επίκληση της εν λόγω οδηγίας προκειμένου να επιδεινωθούν οι όροι εργασίας του εργαζομένου τον οποίο αφορά η μεταβίβαση της επιχείρησης (πρβλ. αποφάσεις της 7ης Μαρτίου 1996, Merckx και Neuhuys, C-171/94 και C-172/94, EU:C:1996:87, σκέψη 38, καθώς και της 6ης Σεπτεμβρίου 2011, Scattolon, C-108/10, EU:C:2011:542, σκέψεις 81 και 82).

36 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, βάσει της παραγράφου 1 του άρθρου 4 της οδηγίας αυτής, μολονότι η μεταβίβαση επιχείρησης ή τμήματος επιχείρησης δεν μπορεί να συνιστά αυτή καθεαυτήν λόγο απολύσεως για τον μεταβιβάζοντα ή τον διάδοχο, πλην των περιπτώσεων στις οποίες αναφέρεται το δεύτερο εδάφιο της παραγράφου 1, η διάταξη αυτή δεν εμποδίζει απολύσεις για οικονομικούς, τεχνικούς ή οργανωτικούς λόγους που συνεπάγονται μεταβολές του εργατικού δυναμικού. Επιπλέον, η παράγραφος 2 του άρθρου 4 διευκρινίζει ότι, αν η σύμβαση εργασίας καταγγελθεί για τον λόγο ότι η μεταβίβαση συνεπάγεται ουσιαστική μεταβολή των όρων εργασίας εις βάρος του εργαζομένου, η καταγγελία αυτή θεωρείται ότι επήλθε εξαιτίας του εργοδότη.

37 Επομένως, όπως επισήμανε και ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 79 των προτάσεών του, αν η κατάτμηση της σύμβασης εργασίας αποδεικνύεται αδύνατη ή συνεπάγεται επιδείνωση των όρων εργασίας και θίγει τα δικαιώματα του εργαζομένου τα οποία εγγυάται η οδηγία 2001/23, η σύμβαση αυτή μπορεί να καταγγελθεί, η δε καταγγελία πρέπει να θεωρηθεί, βάσει του άρθρου 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 2001/23, ως επελθούσα εξαιτίας του ή των διαδόχων, έστω και αν η καταγγελία αυτή επήλθε με πρωτοβουλία του εργαζομένου.

38 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των ανωτέρω σκέψεων, στο υποβληθέν προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι, σε περίπτωση μεταβίβασης επιχείρησης προς περισσότερους διαδόχους, το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/23 έχει την έννοια ότι τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις που απορρέουν από σύμβαση εργασίας μεταβιβάζονται σε καθέναν από τους διαδόχους αναλογικώς προς τα καθήκοντα που ασκεί ο εργαζόμενος, υπό την προϋπόθεση ότι η επακόλουθη κατάτμηση της σύμβασης εργασίας είναι δυνατή ή δεν συνεπάγεται επιδείνωση των όρων εργασίας ούτε θίγει τη διατήρηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων την οποία εγγυάται η οδηγία αυτή, πράγμα που εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να ελέγξει. Σε περίπτωση που μια τέτοια κατάτμηση αποδεικνύεται αδύνατο να πραγματοποιηθεί ή θίγει τα δικαιώματα του εργαζομένου, τυχόν λύση της εργασιακής σχέσης λόγω των ως άνω περιστάσεων θεωρείται, βάσει του άρθρου 4 της οδηγίας αυτής, ως επελθούσα εξαιτίας του ή των διαδόχων, έστω και αν η λύση της εργασιακής σχέσης επήλθε με πρωτοβουλία του εργαζομένου.

Επί των δικαστικών εξόδων

39 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τέταρτο τμήμα) αποφαίνεται:

Σε περίπτωση μεταβίβασης επιχείρησης προς περισσότερους διαδόχους, το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/23/ΕΚ του Συμβουλίου, της 12ης Μαρτίου 2001, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών, σχετικά με τη διατήρηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων σε περίπτωση μεταβιβάσεων επιχειρήσεων, εγκαταστάσεων ή τμημάτων εγκαταστάσεων ή επιχειρήσεων, έχει την έννοια ότι τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις που απορρέουν από σύμβαση εργασίας μεταβιβάζονται σε καθέναν από τους διαδόχους αναλογικώς προς τα καθήκοντα που ασκεί ο εργαζόμενος, υπό την προϋπόθεση ότι η επακόλουθη κατάτμηση της σύμβασης εργασίας είναι δυνατή ή δεν συνεπάγεται επιδείνωση των όρων εργασίας ούτε θίγει τη διατήρηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων την οποία εγγυάται η οδηγία αυτή, πράγμα που εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να ελέγξει. Σε περίπτωση που μια τέτοια κατάτμηση αποδεικνύεται αδύνατο να πραγματοποιηθεί ή θίγει τα δικαιώματα του εργαζομένου, τυχόν λύση της εργασιακής σχέσης λόγω των ως άνω περιστάσεων θεωρείται, βάσει του άρθρου 4 της οδηγίας αυτής, ως επελθούσα εξαιτίας του ή των διαδόχων, έστω και αν η λύση της εργασιακής σχέσης επήλθε με πρωτοβουλία του εργαζομένου.

(υπογραφές)